

UČITELJSKI TOVARŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja vsak mesec po celi poli. Velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 1 gld. 50 kr. nov. dn., za pol leta 80 kr. nov. dn.

Tečaj I.

V Ljubljani 1. vinotoka 1861.

List 10.

Kako se koristno podučuje v takih šolah, kjer se manji in večji otroci celi dan v eni izbi podučujejo?

Sprevodil iz horvaške šole Jož. Erčen.

To vprašanje je na pedagoškem polju zelo imenitno, ker imajo naše narodske šole po deželi skoraj povsod le eno izbo, kjer se manji in večji otroci skupaj podučujejo. Tukaj podam toraj o tem kratek svet, ter prosim, da bi ga gg. učitelji in drugi pedagogi ne opazovali samo od pomanjkljive strani, temuč naj bi ga sprejeli kot dobrovoljen donesek na naše še zelo mlado slovensko pedagoško polje.

Glavno načelo vsakega nauka je: „Postopaj iz lahkega na težke, iz znanega na neznan, iz enojnega na sestavljeno.“ Oziraje se na to pravilo mora učitelj svoj nauk vedno tako obračati, da ž njim koristi vsem učencem, manjim in večjim, slabim in boljšim. Ako, postavim, učitelj večjim učencem razlaga, kaj je stavek, se tudi lahko s pripravnimi vprašanji obrača k manjim in naj manjšim učencem, kateri so se učili besed, iz katerih postajajo stavki, — slovki, iz katerih postajajo besede, — glasov, iz katerih postajajo slovke i. t. d. Manji naj mu odgovarjajo na lahke vprašanja, večji pa na bolj težke; tako večji ponavljajo, kar so se že učili, in manji se pripravljajo za daljni nauk. Kadar učitelj večjim učencem dá pismeno nalogo, da p. iz posameznih besed napravljajo kratke stavke, uči manje učence prav koristno, ako jim dá slovke, da iz njih napravljajo besede, ali iz glasov slovke i. t. d. Med

tem, kadar večji učenci razkladajo stavke, p. da naznanjajo, če so enojni, z enim osebkom govora ali z eno izreko, ali so-stavljeni stavki, v katerih je več povedkov, in kako se med sabo stikajo i. t. d., naj učitelj tu pa tam tudi manje učence praša p. po povedku (časovniku ali glagolu), pa tudi ali je kaka beseda koreninska, izpeljana, enojna sestavljena i. t. d.; naj praša po koreninski slovki, po koreninskem glasu v njej, s katero osebo je zvezana, katerega števila, oblike, načina i. t. d. da je; naj praša, če se v tem stavku kaj popolnoma ali nepopolnoma terdi, če koga kličemo, mu kaj velimo ali zapovedujemo, če ga prosimo, če mu kaj dovoljujemo ali branimo i. t. d.; naj praša, v katerem času je glagol in kako se pregiba, kako se rabi s prvo, z drugo, s tretjo osebo v edinem in v množnem številu. Večji učenci naj kažejo, kako se različno preminjajo imena, zaimena, števila i. t. d., in na kaj se mora pri tem paziti; manji učenci pa naj iz navadnega govora preminjajo ravno te besede, in naj še ne določujejo spola, števila, sklona i. t. d. Tako vsi učenci odgovarjajo na učiteljeve vprašanja, to se vé, če se pametno in razumno praša. Večji učenci beró; med tem pa naj manji kaj prepisujejo s table, ali naj znane glase s čerkami zaznamenujejo na svoje tablice, ali naj se po tihem in mirno učé iz glave kratkih pregovorov, pesmic i. t. d. Večji učenci naj pišejo slovniške naloge, in naj sestavljajo kratke stavke, ali naj prepisujejo kaj iz berila med tem, ko manji glaskujejo ali berejo. Ako se učenci učé pisati, naj pišejo vsi na enkrat; učitelj pa naj gleda, da vsi prav sedé, prav peresa deržé, da vse čerte, tanke in debele, prav delajo i. t. d. Učitelj mora biti pri pisanju ves čas na nogah. Hodi naj od enih učencev do drugih; naj nareja glavne čerte od čerk s kredo na tablo, da jih vsi vidijo, naj opominja, da naj vsi pazijo, kako čerte ležé, kako se v besedah ena z drugo vežejo, kako se med sabo razločujejo i. t. d. vse tako, kakor dobri metodični predpisi velevalo. Dokler večji učenci pišejo cele stavke, naj manji napravljajo posamezne čerke ali čerte, iz katerih so čerke narejene.

Ako se rajta iz glave ali pismeno, naj rajtajo vsi učenci skupaj. Večji naj izdelujejo večje, manji pa manje naloge; vsi naj soštevajo, odštevajo, množijo in delé večje in manje števila. Manji učenec p. odgovarja na učiteljevo vprašanje, koliko veljate 2 ali 3 jabelka, če so po 2 — 3 kr.; večji pa že izrajtujejo, koliko bo p. dobila branjevka za 50 — 60 — 100

— 165 — 200 i. t. d. jabelk. Mali učenec šteje p., koliko ima perstov na obeh rokah; večji pa že prešteva, koliko je perstov na 5 — 10 — 15 — 26 — 37 — 48 — 59 — 65 — 70 — 80 — 90 — 100 rokah; mali zna šteti do 5 — 10 — 15 — 20, večji do 30 — 40 — 50 — 100 — 350 — 495 i. t. d.; naj večji pa tudi že vejo, koliko je v vseh teh številih enot, desetice, stotic, in ako je p. število 36.598, vejo, da je tu 8 enot, 9 desetice ali 90 enot, 5 stotic ali 50 desetice ali 500 enot; 6 tавžentov ali 60 stotic ali 600 desetice ali 6000 enot, 3 desetice tавžentov ali 30 tавžent ali 300 stotic ali 3000 desetice ali 30.000 enot, vsega skupaj: trideset in šest tавžent, pet sto devdeset in osem. Mali učenec p. deli katero malo število na dvojce, troje, večji pa na pet, šest, osem delov i. t. d.; mali šteje enote in desetice, večji stotice, tавžente i. t. d., pomanjšuje ali drobi večje reči na manje, p. goldinarje na krajcarje, cente na funte, funte na lote i. t. d., ali preobrača manje reči na večje p. maslece na poliče, čevlje na sežne, minute na ure, dneve na mesce i. t. d.

Kadar mali učenci berejo, naj p. večji na učiteljeve vprašanja mlajšim razlagajo, kaj v berilu te in une besede, izreki i. t. d. pomenijo, kaj uči od njih slovnica, pravopis i. t. d. Po taki poti si mladost širi vid, si požlahtnuje serce, bistri um, budi čut, in se izreja za dušno in telesno življenje.

Kadar učitelj učence vadi misliti in govoriti, soditi i. t. d., naj se vedno ozira na večje in manje učence. Njegova očetovska skerb naj obsega vse ob enem, t. j., vsem naj vse tako razlaga, da ga radi poslušajo in razumejo. Ako učitelj p. govori od kmetijstva, žival i. t. d., naj vselej tako podučuje, da s svojim naukom vsem učencem kolikor toliko koristi. Zatoraj pa se mora skerbni učitelj tudi za vsaki šolski nauk prav marljivo pripravljati, da more tako učiti, da ga vsi lahko razumejo. Kadar učitelj p. uči otroke drevesa saditi in cepiti, naj vzame večje in manje učence sabo na vert, kjer vsem prav na tanko kaže, kako se to in uno dela; potem si pripravi p. nekoliko verbovih in drugih za mali perst debelih divjih šib, dá vsakemu otroku eno, in vsaki otrok naj redoma po njegovem nauku cepi i. t. d., dokler se dobro ne izuri. Ko se otrok navadi na šibi cepiti, naj se mu potem pusti, da tako tudi poskuša s sadnimi drevesi. — Tako naj postopa učitelj pri vsakem drugem praktičnem delu, in naj ne pozabi nobenega

učenca, temuč naj se trudi, da vsi napredujejo po svojih osobnostih.

Pri vsem tem pa naj učitelj tudi lepo skerbí, da manji otroci pri večjih vedno lepe izgleda vidijo. To je zelo potrebno za lepo izrejo vseh skupaj. Učitelj naj tedaj žlahtni serca vseh učencev, in sicer tako, da večji spoznajo za svojo vestno dolžnost, da dajejo manjim tovaršem lepe izgleda, pa tudi, da se manji vadijo, da radi posnemajo vse lepo in dobro, kar vidijo pri večjih. Ako opazujemo družinsko življenje in domačo izrejo, vidimo, da se mlajši otroci vedno ravna po svojih starih bratih in sestrah; in če so starji pokorni, pobožni, sramožljivi i. t. d., postajajo taki tudi njih mlajši bratje in sestre. Tako je tudi v šoli. Zato mora učitelj naj pred skerbeti, da pri učencih vkorenini pravega, dobrega duha. Potem bo otrok otroku za izgled; vsi se bodo ljubili, in bodo, kakor dobri bratje in sestre med sabo; bodo radi pomagali eden drugemu, eden drugega k dobremu napeljevali in podpirali; večji bodo manje za roko vodili, in vsi skupaj bodo po modrem učiteljevem napeljevanji vsaki dan bolj približevali se lepemu namenu — k razvitku svojih dušnih in telesnih moči — do pravega izobraženja, da bodo uživali zemeljsko življenje tako, kakor ga je vsem odločila neskončna božja previdnost.

Nektere vodila dobrega učitelja.

(Dalje in konec.)

Pri učenju modri učitelj posebno slabejših učencev ne prezira; on je vedno poterpežljiv, če ga tudi v prvem hipu ne razumejo; otroški um se dostikrat počasi odpira, in dolžnost učiteljeva je, ga razvijati, kar naj lažje doseže, če to, kar ga ne razumejo, še bolj primerno razloži, in kar enkrat razumejo, tako dolgo z njimi ponavlja, da jim trdnost ostane v glavi. Vendar pa ta čas, ko učitelj slabejše učence uči, boljših ne zanemarija, marveč v spodbudo pri prvih tu pa tam kterelega praša, in jih tako varuje, da niso razmišljeni ali še celo leni. Govori in podučuje pa skušeni učitelj vedno zložno, in čeravno ne preglasno, vendar razumno; — praša prav kratko in določno; od učencev pa vedno tirja, da mu vprašanje ponavljajo in v celih stavkih odgovarjajo. Dobri učitelj pa tudi skerbí, da se